

FOTO: Stein Bjørge.

I et hus i Alvdal

Helt siden moren først ble anklaget for overgrep, har den eldste sønnen bedyret hennes uskyld. Nå endrer han forklaring i saken som rystet en hel nasjon.

[Nina Selbo Torset](#)

Oppdatert: 11.jul. 2014 22:12

Læ

Tidslinje

1990: En stefar flytter inn til mor og hennes barn på fire og fem år i Gjerdrum i Akershus.

Desember 1991: Barnevernet får den første bekymringsmeldingen.

1994: Kvinnen og søskenparets stefar får en datter.

1997: Paret får en sønn.

1998: Familien flytter til Alvdal. Den eldste datteren blir plassert i fosterhjem.

1999: Mannen flytter ut.

2003: Stefar nummer to flytter inn i huset.

Oktober 2008: Barnevernet i Alvdal mottar seksualiserte bilder av kvinnen sammen med flere barn.

Februar 2011: Mor og stefar nummer to blir dømt i Alvdal-saken for overgrep mot morens to yngste barn og to nabobarn. Tre andre blir også dømt.

Oktober 2012: Mor og stefar nummer én blir tiltalt for vold og seksuelle overgrep mot den eldste datteren fra tiden i Gjerdrum.

Februar 2013: Gjerdrum kommune gir datteren 1,9 millioner kroner i erstatning.

April 2013: Mor og stefar nummer én blir funnet skyldig og dømt.

Mai 2013: De to minste søsknene får tilsammen 4,1 millioner kroner fra Alvdal kommune som erstatning for barnevernets svikt.

Februar 2014: Lagmannsretten dømmer moren til 14 års forvaring som fellesstraff for to saker, og stefar nummer én til syv års fengsel.

Juni 2014: Høyesterett fremmer bare anken over forvaringens minstetid. Moren og de to stefedrenes skyldspørsmål er derfor rettskraftig.

En liten bygd i Østerdalen blir åsted i Norges mest omtalte overgrepssak. Journalistene bruker overskriften «Skrekkens hus» når de publiserer bilder av den hvitmalte eneboligen i naturgrønne omgivelser.

Mellom 2011 og 2014 ble en mor i Alvdal [dømt for grove, seksuelle overgrep](#) mot tre av sine fire barn og to andre barn i to ulike saker og fem forskjellige rettsinstanser. Av de barna den nå 49 år gamle kvinnen har hatt tettest kontakt med, er det bare den eldste sønnen som ikke er blitt misbrukt, ifølge rettsdokumentene.

Siden hovedsaken ble rullet opp i 2008, har den nå 29 år gamle sønnen stått ved sin mors side. Falske beskyldninger, sa han før rettssaken. Uskyldig dømt, sa han etter den første dommen.

Nå snur han.

- Det er mye jeg har fortrent og prøvd å glemme som jeg nå ønsker å fortelle. Jeg ser ikke noe poeng i å beskytte mamma lenger, sier sønnen til Aftenposten.

Den sterke stefaren

I oktober 2008 får barnevernet i Alvdal et anonymt brev med bilder av seksuell karakter av en kvinne og hennes to yngste barn. Et pedofilt fellesskap i den lille kommunen blir avslørt.

Det er begynnelsen på en sak som ryster hele Norge, men historien begynner ikke der. Den begynner nesten 30 år tidligere, da kvinnen bodde i Gjerdrum kommune i Akershus.

Hun får sin første sønn i 1985 og en datter elleve måneder senere. Like etter flytter den store, sterke stefaren inn.

- Det forandret alt, sier den eldste sønnen i dag.

- Jeg husker jeg ble dratt nedover trappen i Gjerdrum og at mamma var vitne til hendelsen. Jeg har aldri fått noe svar på hvorfor hun ikke sa eller gjorde noe for å hjelpe meg og søsteren min.

29-åringen forteller om et titalls konkrete voldshandlinger fra stefar, manglende hjelp fra mor og at han kan huske glimt av voksne kjønnsorgan.

Historiene stemmer overens med opplevelsene søsteren har fortalt om. Mor og stefar er dømt for vold og overgrep mot henne. Sønnen mener de fortjener tilsvarende straff for det han sier de gjorde mot ham.

- En gang ble jeg slengt så hardt inn i en kommode at den knakk. Etter det har jeg slitt veldig med ryggen, og en ryggspesialist sier at deler av ryggspylen min er blitt presset inn, sier han.

Fortrengte episoder

29-åringen har hele tiden nektet for at det skjedde noe galt i Gjerdrum. I tingretten i fjor [truet han med søksmål](#) mot søsteren for det han mente var falske beskyldninger i en bok hun ga ut for to år siden.

Men så, under ankebehandlingen i lagmannsretten i vinter, modererer han sin forklaring. Kanskje var ikke moren og stefaren helt uskyldige likevel. Men det er først nå, når han snakker med Aftenposten i huset i Alvdal, at han forteller alt.

Sønnen snakker om fortrengte minner og historier moren har bedt ham ikke fortelle. Han erkjenner nå at søsknene har snakket sant, men det har krevd tid og behandling hos psykolog. Moren fortjener å sitte i fengsel, sier han i dag.

- For hver gang jeg måtte forklare meg til politiet, syntes jeg det ble vanskeligere å lyve. Dessuten begynte jeg å huske mer og mer. Jeg våknet om natten og måtte skifte dyne fordi jeg svettet av marerittene om barndommen.

Familien

Mor (49): 14 års forvaring.

Stefar nummer én (51): Syv års fengsel.

Stefar nummer to (67): 15 års fengsel.

Sønn (29)

Datter (28)

Datter (20)

Sønn (17)

Han forklarer sin tidligere holdning med at han har hatt hull i hukommelsen og vært

påvirket av morens forklaring. Samtidig har han unngått å fortelle det vonde han har husket, fordi moren ba ham om det. I dag er han 100 prosent ufør og er blitt behandlet blant annet for tvangslidelser og alvorlige depresjoner.

«Det er rimelig å anta at den utryggheten og turbulens han har opplevd gjennom oppveksten, har bidratt og aksentuert disse lidelsene», heter det i legeerklæringen som sønnen har gitt Aftenposten tilgang til.

I fjor fikk den eldste datteren nesten [1,9 millioner kroner i et forlik](#) med Gjerdrum kommune etter barnevernets håndtering av saken.

Nå krever også sønnen erstatning.

- *Forteller du dette nå for å tjene penger på det?*

- Nei, men jeg forstår at du stiller det spørsmålet. Jeg kommer ikke til å få tilbake barndommen min, men jeg kan få rettet opp mye av det den har ført med seg og gi datteren min en trygghet. Nå vil jeg renvaske meg, sier han og viser til en selvbiografi han skal gi ut på nyåret.

Gjerdrum kommune bekrefter at de mottok erstatningskrav fra 29-åringen i vår.

- Jeg kan ikke kommentere innholdet i kravet, men det er under behandling, sier kommunalsjef Inger Lie Ødegaard.

Alvdal-morens eldste sønn.

FOR HVER GANG JEG MÅTTE FORKLARE
MEG TIL POLITIET, SYNTES JEG DET BLE
VANSKELIGERE Å LYVE.

De utroligste historier

For historien om overgrepene og volden i Alvdal og Gjerdrum er mer enn en historie om overgrep i en familie, det er også en historie om [dem som svikter](#) i samfunnet rundt.

- Jeg gråt, hadde vondt og blåmerker. Det var mange som så, men hvorfor var det ingen som gjorde noe? Det spørsmålet stiller jeg i dag, sier 29-åringen.

- Allerede i desember 1991, da eldstesønnen er seks år, slår barnas tante alarm om mishandling og vold. Men barnevernet i Gjerdrum roter bort bekymringsmeldingen og finner den først ni år senere.
- Når Alvdal-saken går for retten, kommer det frem at lederen i barnevernstjenesten var blitt [en nær venninne](#) av firebarnsmoren.
- Den eldste datteren har i retten fortalt at hun prøvde å varsle, men aldri ble hørt. I barnevernsdokumentene heter det at «jenta forteller [de utroligste historier](#)».

«Det er et alvorlig tankekors at hvis fornærmede hadde blitt tatt på alvor, kunne overgrepene mot barna i Alvdal-saken vært unngått», heter det i dommen fra Nedre Romerike tingrett.

Bor i «skrekkens hus»

Men det ble en Alvdal-sak. Familien, som da var utvidet med to barn til, flyttet fra Gjerdrum til bygda i 1998. Raskt etter tok en ny mann plass i morens liv.

Dette er stefar nummer to i sakskomplekset, han som i Alvdal-saken ble dømt til [15 års fengsel](#). Skyldspørsmålet var lett å bevise, stefaren filmet selv overgrepene som skjedde i huset i Alvdal.

- Det stopper fortsatt folk nede i veien og kikker på huset, sier sønnen.

Som en turistattraksjon, idyllisk plassert ved skogen og med hester i hagen. I dag bor 29-åringen her sammen med sin lille familie. Han kjøpte huset da det ble lagt ut for tvangssalg etter den første rettssaken.

Eneboligen i Alvdal er ikke «skrekkens hus» for ham, sier han og forklarer det med at han på tiden overgrepene fant sted, stort sett bodde i Elverum.

På innsiden vitner ikke huset om overgrep og rusmisbruk. De nyoppussede rommene forteller heller om en fortid forsøkt malt over. Men sårbarheten sitter i skriften på veggene.

«Kjærligheten utholder alt, tror alt, håper alt, tåler alt» står det på døren til kjelleren.

- Jeg har sagt til henne at jeg aldri kan tilgi henne. Aldri. Men jeg kan ikke si at jeg hater henne.

Moren innrømmet nok

Det er vanskelig å akseptere det vonde. Sønnen har rettet sinnet mot stefaren og klarte

ikke å innse hva moren hadde gjort før hun fortalte det til ham under et besøk i fengslet.

Han klarer ikke å gå inn i detaljer om hva hun innrømmet, men sier det er nok til å sitte der hun sitter. Nå ser han helst at hun ikke slipper ut.

Alvdal-morens eldste sønn.

JEG HAR SAGT TIL HENNE AT JEG ALDRI
KAN TILGI HENNE. ALDRI. MEN JEG KAN
IKKE SI AT JEG HATER HENNE.

- Jeg kan ikke benekte mine søskens forklaring lenger. Jeg vet nå hva som har skjedd her i Alvdal, så hvorfor skal jeg ikke tro på at det skjedde med søsteren min i Gjerdrum? Hvorfor har det ikke skjedd med meg? Jeg er redd jeg har fortrenget det.

- *Fire ulike sakkyndige har sagt at moren din er pedofil og at det er høy gjentakelsesfare for nye overgrep. Er moren din pedofil?*

- Jeg kan vel egentlig ikke... Jeg kan svare litt rart. I fylla, ja. I edru tilstand, nei.

Svaret sitter langt inne. Moren er også dømt for overgrep mot den eldste datteren i en periode hvor det ikke var alkohol og rus i huset.

- Men... Jeg må jo nesten høre på ekspertene. De har konkludert med at hun er pedofil. Hun har utført overgrep mot barn. Man får ikke unnskyldt det.

Kilder: Rettsavgjørelser i sakene, sønnens dagboknotater, politianmeldelse, legeerklæring og journalistens egne notater fra rettsbehandlingene.

Stefaren nekter straffskyld

I vinter anmeldte 29-åringen stefaren sin for vold. Romerike politidistrikt henla saken fordi stefarens eventuelle straffansvar er foreldet. Den samme stefaren venter på å bli innkalt til soning etter dommen for vold og overgrep mot stedatteren.

- Volden mot meg og søsteren min skjedde i samme tidsrom. Jeg er derfor sterkt uenig i at forholdet er foreldet, sier han.

Stefarens forsvarer, Harald Stabell, sier at alle aktører ble overrasket da sønnen modererte sin forklaring i lagmannsretten, og at det han forteller nå, er en forlengelse av det.

- Sønnen var et viktig vitne, og han var helt klar på at søsteren hadde løyet. Det brukte vi selvfølgelig i prosedyrene når det gjaldt spørsmålet om fornærmedes generelle troverdighet, sier Stabell.

Stefaren har erkjent en noe voldsom episode mot stedatteren, men ikke straffskyld hverken for denne eller øvrige tiltaleposter.

Rettskraftige saker

Stabell har tatt over forsvarerrollen for Alvdal-moren. På vegne av henne ønsker han ikke å kommentere påstandene fra sønnen.

- Det har ingen betydning nå, såfremt det ikke blir en egen straffesak. Sakene er rettskraftige hva gjelder skyldspørsmålene, og det at han endrer forklaring, er noe man bare må ta til etterretning.

Anne Kristine Bohinen er bistandsadvokat for morens eldste datter, som nå for første gang opplever å bli støttet av broren sin.

- Vi er tilfreds med at broren nå støtter søsteren sin og kommer frem med sannheten, skriver Bohinen i en SMS.

Aftenposten har ikke lyktes å komme i kontakt med påtaleansvarlig i Romerike politidistrikt.

Omsorgssvikt kan skape hull i hukommelsen

Arsaker

Grunner til at barn kan oppleve det som vanskelig å snakke om vold og overgrep:

- Overgriper kan ha truet barnet til ikke å fortelle.
- Barnet kan frykte

konsekvenser, som krise i familien (skilsmisse, involvering av politi og barnevern).

- Lojalitet til overgriper og/eller familie.
- Barnet kan frykte de voksnes reaksjon og være redd for å ikke bli trodd.
- Følelse av skyld og skam.
- Barnet fornemmer samfunnets tabu med tanke på overgrep mot barn.
- Barnet forstår ikke og mangler begreper om det som det ikke er satt ord på.

Kilde: Redd Barna

Hva er det med forholdet mellom mor og barn som gjør at en voksen sønn venter i årevis med å innse og fortelle hva mamma har gjort?

- Barn som er utsatt for alvorlig omsorgssvikt, kan fortelle sannheten. Det er et viktig poeng, sier postdoktor Gunn Astrid Baugerud ved enheten for kognitiv utvikling ved Psykologisk institutt på Universitetet i Oslo.

Voksne kan påvirke

- Men det kan ofte være mye skam og skyldfølelse i disse sakene, og både barn og unge kan påvirkes av voksenpersoner til å tro på noe annet enn sin egen hukommelse. Forskning har vist at barn kan oppleve at det de er blitt fortalt, er en del av deres historie, selv om det ikke stemmer.

Man kan, ifølge Baugerud, plante feilaktige historier i et barns hukommelse, men kan man egentlig fortrenge omsorgssvikt?

- Generelt viser all forskning at sterke, negative minner er noe man husker bedre enn andre minner. Det er liten støtte i forskningen for påstanden om fortrenkte minner nå. Når det er sagt, kan barn som er utsatt for alvorlig omsorgssvikt utvikle kognitive strategier for å håndtere situasjonen. Det kan innebære at minnene blir fragmenterte og skape såkalte hull i hukommelsen.

BÅDE BARN OG UNGE KAN PÅVIRKES AV

VOKSENER PERSONER TIL Å TRO PÅ NOE ANNET ENN SIN EGEN HUKOMMELSE.

Postdoktor Gunn Atrid Baugerud.

En undersøkelse fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress viser at 17 prosent kvinner og 8 prosent menn er blitt utsatt for voldtekt eller alvorlig vold fra foresatte i barndommen. Studien konkluderer med at vold og overgrep i familien holdes skjult og sjelden blir rapportert.

- Barnets avhengighet av voksne og lojalitet til foreldrene gjør det rimelig å tenke at dét å fortelle om vold og overgrep begått av en foreldrefigur, er ekstra vanskelig, sier psykologspesialist Magne Raundalen.

Forskningsstatus på seksuelle overgrep og vold mot barn kan oppsummeres i fire punkter:

- Barn forteller sjelden om mishandling mens den pågår.
- Barns fortellinger kan påvirkes av en rekke faktorer.
- Små barn har mindre feilhukommelse enn ungdommer.
- Aktiv støtte fra foreldre kan bidra til at barn forteller mer.

Publisert: 11.jul. 2014 21:27

La